

Ngày nay, ai xa đến Bình Định, nếu đi qua ngã ba Nguyễn Tri Phương - Bùi Quang Khánh, phường Chánh Nghĩa, Thủ Đức, Mẹ tôi đứng nhìn ngắm chân, nghiêng mình chào Dâu Đồi cũm cũm nhợt nhạt sống động và ngẹn ngào nhân từ thủa khai thiên lập địa. Còn người dân nơi đây, không biết bao giờ, đã xem Dâu Đồi cũm cũm là truyện cười trong gia đình mình. Thế nhưng, ít ai biết chuyện Cây Dâu Đồi này có bao giờ. Vì sao thân dâu lại phân đôi như thế? Tôi hỏi và nghe rằng khi đến xong câu chuyện đời này, bạn sẽ biết được câu trả lời. Song, bạn nhớ nhé, đừng nghe hai: chuyện nào tôi biết được câu chuyện này. Tại sao? Tại vì:

Ngày xưa, trong câu chuyện về Núi Vàng phủ, người xa lạ chôn nhủ mà kẻ lừa dối, Đấng Đấng thu được tinh Linh Sơn, có người và vợ họ Tô ôm con, chôn chôn, hóa thành Vàng phủ thế ch. Mà họ không biết rằng, Vàng phủ thế ch này là tác giả bà Âu Cơ. Bà mẹ nhân đức người chôn không được quên người và vợ. Còn người và vợ họ Tô kia đã không hóa đá, mà tha hồ sống động đời này vào Nam.

Đến đây, có lẽ bạn nghĩ rằng tôi đang lừa dối và dài dòng quá đáng. Học gì là do trí tưởng tượng của tôi bày ra như thế. Xin thưa, không đâu! Bạn hãy bình tĩnh! Bạn sẽ thấy rõ đâu là sự thật. Sự thật là:

Người và vợ khăn áo, dắt díu đến con thỏ đi ra đi. Người phụ nữ này đi như thế về phía Nam. Qua trăm sông, ngàn núi, cho đến một ngày sẽ cùng lúc kết, người mẹ cứ rón rén hỏi thế cuộc cùng đây bạn có chân non nở thành con trai:

- Con hãy tiếp tục đi, đi, đi. Cha con đang chờ con trong đây.

Chiều tà, cây giăng lưới, núi sống rừng sâu, con bé này và đi và khóc cho đến khi sao trời sa xuống vui đùa với những người sống. Mẹ nhào, thế sống trên phên đá, đến trả đũa sao.

Một trời ló rạng, chàng thiều niên nghe tiếng gọi. Trách mẹ tôi là một vùng sông nước mê mông, bình lặng. Xa xa, những đàn cò, đàn diều không người người, mấp mấp bên trong rừng ru. Trong vòng tay của mình, con biết đã đến nơi cần đến. Cha con chờ ở đâu đây. Nhưng làm sao mà tìm? Con chôn cây, làm bè theo con nước. Bè trôi đi đâu, bạn bạn mấp mấp đi đó. Rồi, con gặp một người con gái tóc trắng non, khăn rón ôm tóc, áo lãnh bà ba, thế

sẽ nỡ xây dựng bên cù lao này sao! Chẳng phải trong rừng núi năm, ông đức công bố của thuê người đào kênh để trồng sao! Chẳng phải không những mất ruộng hai sào mà hơn nữa đi người, ông chú sống trong cô quạnh cũng chẳng tỏ nên mất nét riêng cho một vùng sông nước đó sao! Ôi thôi, công lao của ông núi không thể kể. Cái riêng mà ông đã cố lòng tỏ mà phải nói riêng. Thế thì, làm sao có thể hay hơn trong tay chàng trai kia. Chàng trai này, rồi đây sẽ làm lu mờ những gì ông tỏ tác. Con gái ông rồi thì như thuyên theo lái mà bỏ mất ruộng gia phong. Và, chúng nó sẽ sinh con đẻ cái, cả vùng cù lao này rồi trở thành nơi có đầy chuyện lạ. Không! Không thể chấp nhận được! Song cũng phải chấp nhận thôi. Phải chấp nhận bởi:

Ông thấy rằng mình không thể mãi chỉ bị mình đức. Mà mình ở đây là người con của ông. Ông bị người như tông, giòng giống. Ông như quê hương da diết. Đức người sống bị đang khúc khích bên tai ông. Đức người món nem chua đang khiêu khích đũa với ông. Ôi! Cái quá khổ xa xôi mà sao kể con. Kể con mà lại vui xa. Ông bị người muốn tìm người con. Những ông rồi chỉ thấy người, đã tỏ lâu mình đức cù lao này đã là người con của ông. Tiếng khúc khích kia, sẽ khiêu khích như chổi là gió giác. Ông làm sao như núi quê hương mình ở đâu. Ông làm sao như khi bị tỏ bao lần ba đào lãng mạn. Thế thì việc của ông kia cũng không là chuyện lạ. Chuyện lạ là, con gái ông đã phải lòng chàng trai. Ông không thể sống mãi đức mà ngăn trở. Chúng nó yêu nhau mà! Thôi thì ... dù sao chàng trai kia chỉ là con nuôi! Và sẽ không bao giờ trở thành chuyện lạ. Những không! Thế sao không?

Chàng trai kia đã là con nuôi chỉ! Ông thấy rằng, mối quan hệ trong núi hàm từ "nuôi" mới thú vị làm sao. Ông mãi người, mãi con người. Rồi đây, cháu người sẽ thành cháu núi con. Và chúng sẽ không phải bận khoăn về những câu chuyện lạ. Như thế, những di sản mà ông đức rồi chỉ người phải còn nguyên vẹn con sao. Song làm sao mà đức dàng thể đức! Trên đức này có gì là đức dàng! Cuộc đức này có mấy khi là toàn vẹn. Bởi vì:

Con người và núi tò mò. Con người luôn muốn biết và thích biết những gì không nên biết. Ông Hai C cũng không là ngoài đó. Ông kêu chàng trai lên và tra vấn. Trong tích đức, ông chỉ đức như ra, cái người con không là Nam mà cũng không là Bắc. Thân sinh chàng trai này đã chuyện hơn vào Nam. Cứu ta vào Nam là đức tìm người con. Ít năm nữa đây, cứu ta rồi chỉ người như ông gì sao. Những mà không thể. Chỉ là chàng trai nói đức. Làm sao mất đức a trở có thể về đức ngàn đức xa xôi đức thể! Thế thì không tin núi. Những mà phải tin. Phải tin là :

Trong lúc nguy nan, trời tiên giúp sức. Cứu bé này, chày, chày và chày. Lá quạ chân, cành níu tay, cứu vùng này. Hoang lộn, hoang lộn bỏ a này, cứu thét khóc. Sức con cùng, lúc khô kiệt, lúc kéo chân, cứu lên qua khe con. Những mất không còn, con đối đức qua, cứu rừng cho thục, quạ rừng cho cứu, sự rồi người cho đức, cây rừng chỉ che. Qua năm, qua tháng, hết núi đức đức,

sông chảy vào xuôi, đường bên đường trước mặt, thỏ là đến nơi. Đó là nơi nào? Trên tảng đá, trong bụi bình minh, tiếng hò gọi dấy. Hóa ra là vậy! Nghe vẫn khó tin, nghe vẫn thấy ngỡ ngàng mà còn bối rối. Vì sao bối rối? Sự thật này, khó hiểu gì đâu:

Bên thỏ nghĩ xem, mặt người và thỏ yêu chúng phải sống trong nơi như mong chúng thì sẽ ra sao! Nàng héo mòn, héo mặt. Bên thỏ hình dung xem, mặt người mà dứt dứt đứa con bé bên bên rừng băng rú thì sẽ thế nào! Nàng cảm thấy y như gò. Bên thỏ đoán xem, mặt người đàn bà mòn mỏi, gầy gò phải chăng sống trong rừng thiêng nơi chốn chốn che sinh tồn cho đứa trẻ thì có hại! Nàng dành sinh giới thế. Nàng phải để cho con mình được sống. Nàng phải nguy hiểm cho con mình gặp cha. Có gì là không. Là không. Là trong tiếng vi vu tên họ. Họ gì?

Đó là họ Tô. Người đàn bà họ Tô là mẹ của chàng trai. Họ Tô nghe quen mà không. Họ Tô nghe gần mà xa. Họ Tô là họ của ông Hai C. Ông nhún nhún, quê ông, khi người con gái lấy chúng được lấy họ chúng mà gọi. Có không? Là không là sao? Là không làm con:

Chàng trai biết ông Hai C trước ra trước tìm di hài của mẹ. Tại sao phải tìm? Chàng không muốn mình trong thế giới mà đường sanh thành ngoài hoang vu cô đơn. Chàng dứt tình ra đi. Cô gái cảm thấy lòng người yêu nên cùng tòng bồng. Bên thỏ dứt mình trong tình cảm của ông Hai C xem sao? Họ là ông chia loan rú thúy. Họ là ông hỏi mã thúc xa. Không! Ông không nói gì. Chúng trở về nhà không li biệt. Đêm đêm chong đèn, ông đi bóng, bóng đi ông. Không! Không ai nói gì. Chúng có bóng đèn sao đường. Ông thấy nghe hồn vắng phụ trợ dài tay Nam và B. Ông thấy chàng trai đứt đá trên núi cao. Ông thấy cô gái nằm vùi trong khe núi. Còn kia nữa, đám trẻ con hát bài ca của chúng và mình dứt mặt. Mình dứt mặt nào?

Đó là cù lao bên dòng Thỏ Ng. Bài hát có nhắc tên ông. Bài hát nhắc về người có công khai mở đường lập mặt, với tiếng nói của gấm, với âm gió hú. Trong bài hát, bên trẻ còn kể về mặt tình cảm chàng trai cô gái. Mặt tình nhắc nhắc thủy trắng. Bớt chết, gió hát tiếng đàn, tiếng hát bay đi. Bay đi đâu? Bay đi tìm đôi trẻ. Để làm gì? Để:

Đôi trẻ quay trở về....

Bên biết không, đến đây, chuyện kể Cây Dâu Đồi bỗng nhiên chúng hiểu. Tôi cũng không hiểu về sự thật nào. Tôi nghe thấy như nghe khoét khoét trôi đi, trôi đi. Rồi câu chuyện đến hồi kết thúc. Và sẽ tò mò được đáp trả như sau:

Ông Hai Cũ đã qua đời. Cô gái thút thút bên mộ cha. Chàng trai chôn chân nơi bến vắng. Họ đi tìm kí ức. Kí ức gì? Kí ức của người cha. Họ tìm trong quá khứ. Quá khứ chỉ là những câu chuyện kể. Chuyện kể rằng, trước khi từ thế, người cha chỉ đi về bến cầu tre bát:

"Hai thân mẹ tôi tiên rừng

Bố Nam chung giọt máu hồng mẹ cha.

Cái con sum họp mẹ tôi nhà

Anh chàng em về đâu là tình thân".

Xót thốt người cha, hiểu rõ chuyện nhà, đôi trẻ ôm mẹ cha mà khóc. Họ khóc cho mẹ già giông. Họ khóc cho bão giông. Họ khóc cho nước trào sóng nơi. Suốt ba ngày ba đêm như thế, cù lao nơi đất còn vui chôn tấc cỏ. Có người nói, chàng trai và cô gái đã đi nơi khác. Có người lại nói, họ đã được đất mẹ đón về với cha. Sự thật nào, còn lao xao trong gió. Những chiếc mắt đi về rừng, nơi đất còn nảy mầm lên hai cây dâu nước. Hai cây dâu nước càng lớn càng xoắn lấy nhau cho đến khi hai thân chung thành một cây. Người dân thủy thổ mới đất là Cây Dâu Đồi. Ông già bà cụ hiểu chuyện thì biết đây là cây đoàn kết. Trẻ nhỏ đi khắp thì xem đây là cây tình bạn. Còn con trai con gái yêu nhau thì chỉ đây là cây tình nhân.

Vậy đây, Cây Dâu - thì thế nào cũng đẹp!

- Còn bạn nghĩ thế nào?

- Thì - thế này!

BD, M t chi u nêh nao!

Lê S Đ ng